

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ARHEOLOGJA

ZGODNJESREDNJEVEŠKO
NAJDIŠČE
PREDTRG PRI RADOVLJICI
SANDROVA POLICA

MENTORICA; T. M.

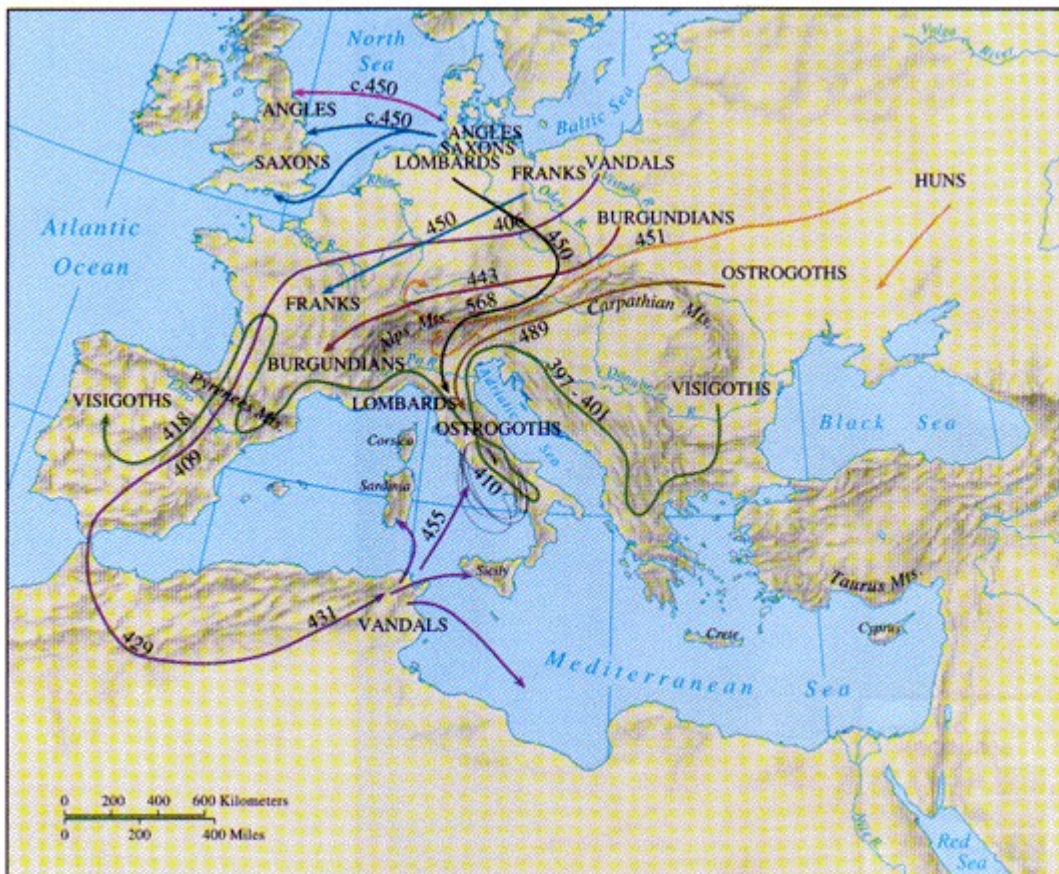
PREDMET; ZGODNJI SREDNJI VEK

AVTORICA; E. C.

UVOD:

Srednji vek je čas od propada zahodno rimskega cesarstva, to se je zgodilo leta 476 našega štetja, do odkritij in reformacije, kar je bilo okoli leta 1500. V družbeno ekonomskem pogledu je to v Evropi čas fevdalizma, delimo ga na zgodnji, visoki in pozni srednji vek. V visokem srednjem veku se v Evropi pojavijo mesta kot klica novega ekonomskega in družbenega življenja.

Zgodnji srednji vek je najbolj prepoznaven po pojmu množično preseljevanje ljudstev. V začetku srednjega veka na razvoj vpliva tudi razpad Zahodni-Rimskega cesarstva. Celoten rimski imperij, ki je bil v petem stoletju mešanica latinske, galske, keltske in grške kulture še posebej pa močno prežet s krščanstvom, je bil že nekaj stoletij pred razpadom Zahodno-Rimskega cesarstva ogrožen zaradi vpadov barbarskih ljudstev; Huni, Avari, Slovani, Franki, Germani, Tevtoni, Alemani, Angli, Sasi, Vandali, Svebi, Vikingi, Ostrogoti in Visigoti. Med 5. in 8. stoletjem so ta ljudstva preplavila celotno področje Zahodno-Rimskega imperija ter popolnoma spremenila razvoj do tedaj intelektualno-antično obarvanega načina življenja.

MAP 7.2 Barbarian Migration and Invasion Routes.

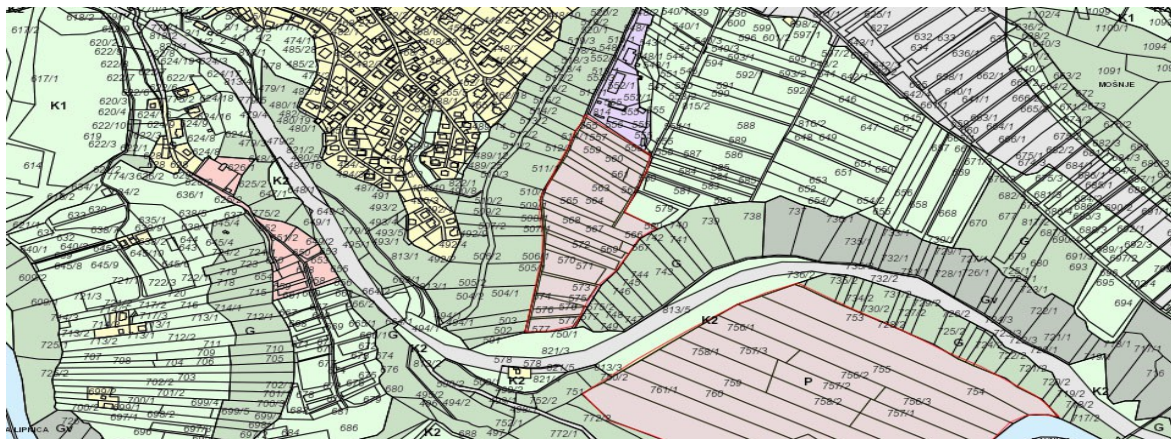
SLIKA 1.; Preseljevanje ljudstev

SANDROVA POLICA;

Drugo ime najdišča Sandrova polica je tudi Predtrg, saj najdišče Sandrova polica spada pot le to upravno enoto v Radovljici. Vrsta najdišča je grobišče, natančneje plano grobišče. Obdobje v katerega spadajo najdbe pa je zgodnji srednji vek.

Na njivi pri Radovljici pred 2. svetovno vojno našli fragmentirano sulično ost iz kulture žarnih grobišč. Blizu mesta, na senožetih, so našli gomile. Južno od Podtrga, Nasproti pokopališča je na stičišču Dola in Dolnice z jarkom in nasipom utrjeno gradišče. Iz Radovljice izvira rimski nagrobnik AIJ 217, ki se nahaja v Narodnem Muzeju Ljubljani. O tem območju, območju okoli Radovljice v 16. Stoletju poroča Avgustinus Tyffernus; o Rimskih nagrobnikih, ki so vzdani v dve cerkvi v bližini, katera pa sta danes oba pogrešana. Na posestvu Marije Žirovec v Predtrgu so na poskusnih izkopavanjih leta 1906, ki jih je vodil J. Žmavc odkrili troje zgodnesrednjeveških skeletov. Danes so predmeti delno shranjeni v Narodnem muzeju v Ljubljani. Pri gradnji Pirihovalne hiše, le ta leži zraven posestva Marije Žirovec, naj bi bili izkopani štirje vzhodno orientirani skeleti. Na območju v Predtrgu imenovanem Sandrova hiša so pri obnavljanju našli dva srednjeveška skeleta. Po podatkih ljudi naj bi bilo leta 1886 na okoliških travnikih najdenih več skeletov. Na območju Predtrga naj bi bile prav tako najdene tudi rimske opeke. Ostanki Rimskega zidovja ter mozaičnih kamenčkov so najdeni na območju imenovanem Žale. Leta 1950 so v Dolnici pod mostom pri Žalah ter ob cesti proti Begunjam našli fragmente starslovanske keramike, ki je danes shranjena v Narodnem muzeju v Ljubljani in je datirana v 10. Stoletje. Najden je bil tudi Keltski srebrnik.

Leta 1905 je z terenskimi pregledi Podtrga začel J. Žmavc, sledila so izkopavanja leta 1906 katere so vodili j. Žmavc, W. Schmidt in J. Pečnik. Sledila so izkopavanja leta 1951, ki jih je vodil J. Kastelic. Omembe najdišča Sandrova polica pa po letu 1965 najdemo v Arheološkem vestniku št. 21, najdišče opisuje A. Pleterški ter v Radovljiškem zborniku, kjer ga opisuje J. Meterc.

SLIKA 2; Predtrg pri Radovljici

IZKOPI;

ŠMIDOV IZKOP;

Narejen je bil 12-13.6.1906 ter je bil nepravilnih oblik. Srednji del je bil izkopen v domnevni smeri grobov, severni in južni krak pa pravokotno nanje. Ko ga je Žmavc meril je bil že zasut, saj so mu o

njegovi globini poročali delavci, ki je bila približno do 1,40m. ker je zasuta jama običajno videti večja, kot je bila v resnici so tudi Žmavčeve mere verjetno nekoliko prevelike. Južni krak naj bi bil po njegovih podatkih širok 2,30m, drugi del izkopa pa 2,0m. v celoti je bil izkop dolg do 14 m in širok do 10,5 metra. V južnem delu izkopa, ki je segel na pobočje, je Šmid odkopal vzhodni del groba 7 in grob 8. Ostali del izkopa, ki je bil v ravnini je bil arheološko neustrezen.

Ž1. ; ŽMAVČEV IZKOP

Narejen je bil 9.7.1906, izkopen v domnevni smeri grobov. Globok je bil 1,40m, dolg 2,0m in 0,80m širok, ležal je v ravnini. Arheološko neustrezen.

Ž2. ; ŽMAVČEV IZKOP

Narejen 9.8.1906 izkopen v domnevni smeri grobov.. globok je bil 1,20m širok 1,50m ter 1m širok. Arheološko neustrezen.

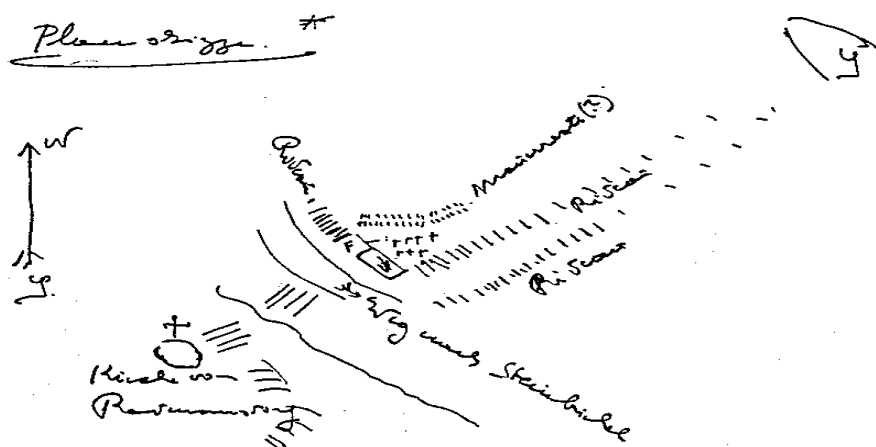
Sledijo še Ž3. ,Ž4. ,Ž5. IN Ž6., prav tako izkopi, ki pa so različno dolgi ter 4 široki ter prav tako arheološko neustreznimi.

K 1. ; KASTELČEV IZKOP

Narejen 14.8.1951. Izkopan je bil v ravnini v smeri S-J. dolg je bil približno 13,5 m ter 1,0m širok, globok pa 0,70m. prav tako arheološko neustrezen.

K2. ; KASTELČEV IZKOP

Narejen je bil 14.8 1951, mere so 1,0m, severni krak je bil dolg približno 6m, južni 7m. prav tako

arheološko neustrezen.

SLIKA; Sandrova polica

GROBOVI;

GROB 1.;

O grobni jami ni podatkov. Domnevna smer pokopa je SZ-JV, pokopani naj bi po ugibanjih bili odrasli. O grobnih pridatkih in njihovem obstoju pa ni bilo najdenih podatkov.

Enako velja tudi za **GROBOVE 2, 3 IN 4.**

GROB 5.:

Grobna jama je bila vkopana v peščena tla, globoka naj bi bila do 0,70m. Smer pokopa je bila odklonjena od S za približno 120. Okostje najdeno v grobu je bilo odraslo, vendar je bil spol nedoločljiv. Ohranjeni sta le čeljustnici saj je bila ostala lobanja pri kopanju uničena. Ostalo okostje domnevno ni bilo odkopano. Grobni pridatki v bližini sta bila dva odlomka lončenine, ki je bila izdelana iz močno peskane gline, eden je bil okrašen z vrezano valovnico, prazgodovinskega videza(groba, prostoročna izdelava)

V bližini so najdene tudi živalske kosti, 2 od domačega goveda, deli zgornje svinjske čeljusti, 2 kosti drobnice. Blizu okostja je najden tudi železen nož, dolg 15,1cm, držaj 7,0cm, 8,1cm dolgo rezilo. Plosko, 0,1cm dolgo nasadišče, je široko do 1,8cm z dvema luknjicama za zakovici, ki sta pritrjevali platnici držaja. Konica je rezilo. Plosko, 0,1cm dolgo nasadišče, je široko do 1,8cm z dvema luknjicama za zakovici, ki sta pritrjevali platnici držaja. Konica je zaobljena.

Nož je mnogo mlajši, najbrž gre za novoveški jedilni nož.

GROB 6.:

Grobna jama je bila vkopana v peščena tla, pri glavi globoka 0,60m ter pri nogah globoka 0,70m. Dno je iz prodnikov. Pod njimi je bila tanka plast drobnega peska. Smer pokopa je od S odklonjena za približno 120°. Okostje je odraslo, spol nedoločljiv. Kostni so dobro ohranjene, v muzeju pa je shranjena le lobanja. Glava je ležala na desnem licu, leva roka je bila iztegnjena. Grobni pridatki; pri glavi ogrlica iz steklenih jagod., pod zapestjem pri levem kolku pa železen nož.

Ogrlica je sestavljena iz 2 štiridelnih jagod iz modrega stekla, trodelni jagodi iz modrega stekla, 6 dvodelnih jagod iz modrega stekla, 5 ploščatih jagod iz modrega stekla, 5 ploščatih jagod iz rumenega stekla, 2 ploščati jagodi iz belega stekla, vsaj ena trojna jagoda ter ena dvojna jagoda iz rjavkastorumenega stekla ter jagoda iz prozornega stekla, okrogla jagoda iz turkiznega stekla, s polnitvijo iz rjavo-belega stekla, okrogla jagoda iz kobaltnega stekla ter mozaična jagoda iz rdečega, belega, rumenega in modrega stekla, cevčica iz svetlo zelenega stekla, okrogla viba iz bronaste žice pravokotnega prereza. Jagode niso vse v celoti ohranjene. Ogrlica naj bi bila izdelala iz treh sestojev, naša pripada prvemu.

SLIKA 4.; Ogrlica iz steklenih jagod

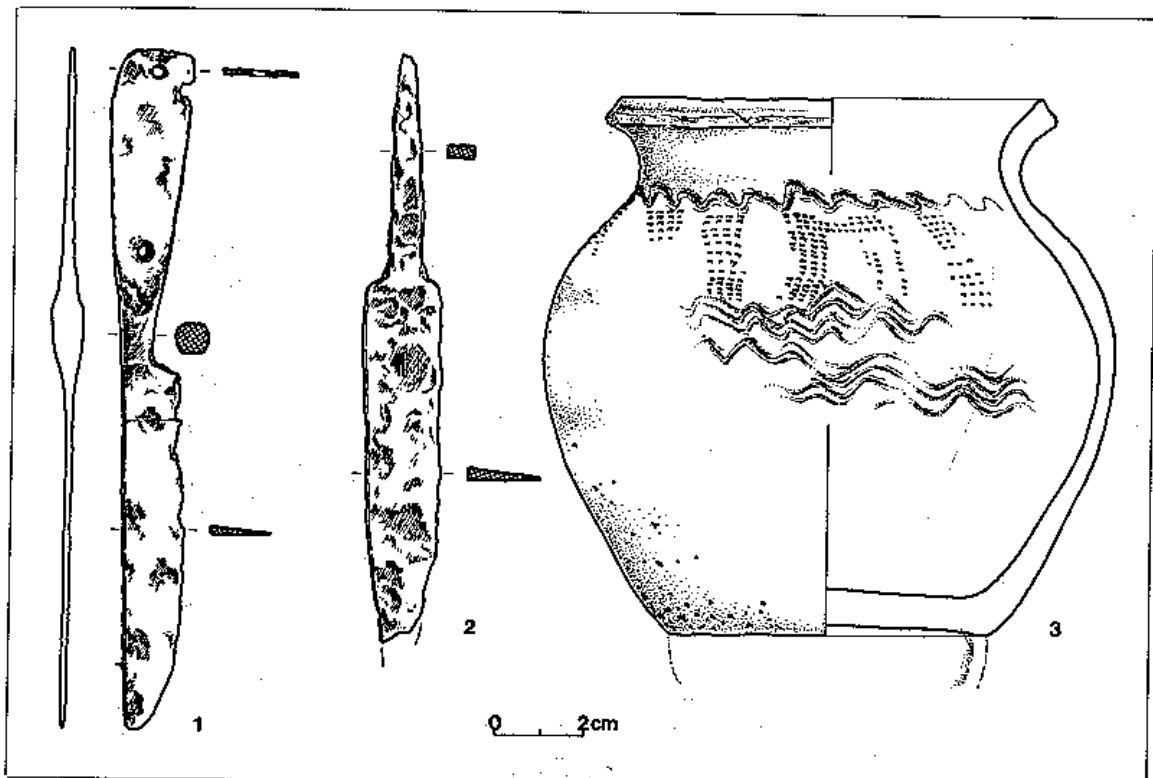
Nož je dolg 13,0cm, trn je dolg 5,0cm, povprečno širok 0,6cm in debel do 0,3cm. V rezilo prehaja pri hrbtu in ostrini stopničasto. Dolžina se ni v celoti ohranila. Hrbet je sprva raven nato pa rahlo zapognjen v konico. Rezilo je široko do 1,7cm, debelo do 0,3cm, v konico se zoži blizu hrbtu.

GROB 7.:

Grobna jama je bila vkopana v peščena tla, globoka približno 0,70m, smer prav tako odklonjena od severa za približno 120°. Okostje naj bilo odraslo, moškega spola. Glava je bila uničena ob izgradnji hiše, predvidevajo, da je ležala na desnem licu, leva roka iztegnjena. Pridatki; pod zapestjem leve roke majhen nož, pri nogah glinast lonček.

Nož ni bolje poznan, vendar naj bi bil približno takšen kot nož pridan grobu št.6.

Lonček je visok 11,4cm največji premer je 11,6cm, premer ustja meri 9,9cm, dna 7,0cm, ostrenja do 0,5cm, dna do 0,8cm. Narejen iz gline, z malo primešanega peska. Na notranji, črnosivi površini se vidi poteg z prsti. dno vbočeno, rob poudarjen. Celotna površina je luknjičava, kar kaže na neobstojno pustilo. Notranji rob; ostanki prismojene hrane. Prelomi so stari, ohranjena pa je le približno tretjina celotnega lončka. Okras na začetku vrata je z črno vrezana valovnica. Pod njo so vzporedni stolpički, sestavljeni iz zaporednih vbodov štirizobega lončarskega glavnika. Vbodi so pravokotni, z ravnim dnom. Pod okrasom skoraj navpičnih stolpičastih vbodov sta vodoravna pasova dveh četvernih valovnic, ki sta plitvo vrezani, najverjetneje z istim štirizobim glavnikom.

SLIKA 5.;Nož in lonček

GROB 8.:

Smer pokopa od S odklonjena približno 120 okostje je otroško. Ohranjeni so bili deli lobanje in odlomki dolgih kosti. Kostni niso shranili, grob pa je brez pridakov.

ZAKLJUČEK:

OPREDELITEV NAJDB NA SANDROVEM POLJU:

Prvi, ki je časovno in kulturno opredelil najdbe na Sandrovem polju je bil Zois v svojem pismu Kranjskemu deželnemu muzeju. Jagode na ogrlici so se mu zdele podobne tistim, ki so bile najdene na Lajhu v Kranju. Pripisal jih je zgodnjemu srednjemu veku, grobišče pa langobardskemu času. Zaradi podobnosti z Lajhom je postavil grobišče v obdobje preseljevanja ljudstev.

Mnenje raziskovalca Pečnika je da je grobišče iz slovanskega časa, 5. In 6. Stoletja. Utemeljil je s tem ker je tako grobišče že kopal na Bledu(Brdo).

Podrobno določitev predmeta s tega grobišča je opravil R. Andrae, ki je določil mozaično jagodo iz GROBA 6. Gre za časovno določen tip; karolinško obdobje uporabe mozaičnih jagod. Take jagode so uporabljali v času Tasilovga keliha, to je v 8. In 9. Stoletju, s težiščem na njegovi prvi tretjini.

Sklepanje o starosti grobišča je raziskovalce pripeljalo do ugotovitev, da so grobovi slovanski, imeli so dovolj pokopališkega prostora, najdbe pa kažejo prostorsko platenje, vzrok zanj je različen čas pokopov. Starejši in mlajši pokopi načeloma niso premešani, vidna je želja po pokopu članov družine skupaj. To se je včasih zgodilo, časih pa tudi ne. Pečnik je poudaril razporeditev grobov 6,7 in 8; žena v grobu 6, mož v grobu 7 ter otrok v grobu 8. Grobova 6 in 7 pripadata istem časovnem obdobju, predmeti so dober odraz tega.

Raziskovalci so si pri sklepanju pomagali z podatki iz raziskovanja področja Hausberg.

LITERATURA:

Vir 1.;

TI=Arheološki vestnik = Acta archaeologica - Letn. 41 (1990), str. 465-504; PLETERSKI, Andrej. Staroslovansko grobišče na Sandrovi polici v Predtrgu pri Radovljici. *Arheol. vestn.*, 1990, letn. 41,

Vir 2.;

<http://arkas.zrc-sazu.si/>

Vir 3.;

Leksikon Cankarjeve založbe/ 3. Izdaja 2. Dopolnjeni natis, Ljubljana, Cankarjeva založba, 2000

Slika 1.;

<http://patrologija.wikispaces.com/file/view/BarbarianInvasion.gif/111237845/BarbarianInvasion.gif>

Slika 2.; <http://www.radovljica.si/UserFiles/Image/2011/03/Poslovne%20cone/21.%20predtrg%20plan.jpg>

Slika 3.;

TI=Arheološki vestnik = Acta archaeologica - Letn. 41 (1990), str. 465-504; PLETERSKI, Andrej. Staroslovansko grobišče na Sandrovi polici v Predtrgu pri Radovljici. *Arheol. vestn.*, 1990, letn. 41,

Slika 4.;

TI=Arheološki vestnik = Acta archaeologica - Letn. 41 (1990), str. 465-504; PLETERSKI, Andrej. Staroslovansko grobišče na Sandrovi polici v Predtrgu pri Radovljici. *Arheol. vestn.*, 1990, letn. 41,

Slika 5.;

TI=Arheološki vestnik = Acta archaeologica - Letn. 41 (1990), str. 465-504; PLETERSKI, Andrej. Staroslovansko grobišče na Sandrovi polici v Predtrgu pri Radovljici. *Arheol. vestn.*, 1990, letn. 41,